

Ekonomikas attīstības pamatrādītāji
Ekonomiskā politika
Makroekonomiskā attīstība
Iekšzemes kopprodukts
Apstrādes rūpniecība
Investīcijas
Ārējā tirdzniecība
Maksājumu bilance
Inflācija
Monetārie rādītāji
Budžets un valsts parāds
Iedzīvotāju ienākumi
Nodarbinātība un bezdarbs
Baltijas valstis

Latvija: 2009

Teritorija, tūkst. km ²	64,6
Iedzīvotāju skaits 01.07.2009. (tūkst.)	2 255
tai skaitā:	
pilsētās	1 530
no tiem galvaspilsētā Rīgā	711
laukos	725

Nacionālā valūta: lats (LVL)

Ekonomikas attīstības pamatrādītāji

	2005	2006	2007	2008	2009 p
(pieaugums pret iepriekšējo gadu, procentos)					
Iekšzemes kopprodukts	10,6	12,2	10,0	-4,6	-18,0
Patēriņa cenas	6,7	6,5	10,1	15,4	3,6
(procentos pret iekšzemes kopproduktu)					
Vispārējās valdības sektora deficīts vai pārpalikums	-0,4	-0,5	-0,3	-4,1	-10,0
Vispārējās valdības pārāds	12,4	10,7	9,0	19,5	30,0
Tekošā konta saldo	-12,5	-22,5	-22,3	-13,0	5,0
Bezdarba līmenis (darba meklētāju īpatsvars % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem, 15-74 gadi)	8,7	6,8	6,0	7,5	16,8

	2007				2008				2009	
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
(pieaugums pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, procentos)										
Iekšzemes kopprodukts	9,0	9,3	11,4	10,0	0,5	-1,8	-5,2	-10,3	-18,0	-18,7
Patēriņa cenas	7,6	8,6	10,3	13,7	16,4	17,7	15,8	12,0	9,2	4,7
(procentos pret iekšzemes kopproduktu)										
Vispārējās valdības sektora deficīts vai pārpalikums	2,5	2,8	-0,2	-5,1	0,9	0,5	-3,0	-14,3	-9,2	-10,9
Tekošā konta saldo	-24,4	-22,9	-24,8	-17,9	-16,7	-15,1	-12,8	-7,8	1,3	14,2
Bezdarba līmenis (darba meklētāju īpatsvars % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem, 15-74 gadi)	6,9	6,0	5,9	5,3	6,5	6,3	7,2	9,9	13,9	16,7

p – Ekonomikas ministrijas prognoze

2

Ekonomiskā politika

Nemot vērā globālās finanšu un ekonomikas krīzes padziļināšanos, Latvijas valdība rīkojas, lai stabilizētu un atdzīvīnātu finanšu sistēmu, uzlabotu valsts pārvaldes efektivitāti, samazinot tās tēriņus, un pārstrukturizētu tautsaimniecību, paaugstinot tās konkurētspēju.

Latvijas ekonomikas stabilizācijas un izaugsmes atjaunošanas programmā, ko Saeima pieņēma 2008. gada 12. decembrī un atjaunoja 2009. gada 16. jūnijā, ir nosprausti galvenie ekonomiskās krīzes pārvarēšanas rīcības virzieni un tie ir šādi:

- stingra un stabila monetārā politika, kas balstīta uz fiksētu nacionālās valūtas piesaisti vienotai Eiropas valūtai. Valdība veiks visus nepieciešamos soļus, lai izpildītu Māstrihtas konverģences kritērijus, kas nodrošinātu eiro ieviešanu iespējami ātri;
- stingra fiskālā politika – valsts un pašvaldību tēriņu sabalansēšana ar ieņēmumu sniegtajām iespējām. Lai nodrošinātu turpmāku kopbudžeta deficīta mazināšanos, fiskālās konsolidācijas pasākumu rezultātā, kā mērķis tiek izvirzīts 2012. gadā samazināt kopbudžeta deficītu līdz 3% no IKP;
- Latvijas tautsaimniecībā (gan publiskajā sektorā – valsts pārvaldē un pakalpojumos, gan privātajā sektorā) nodarbināto atalgojuma līmeņa samazināšana un pieskaņošana tautsaimniecības produktivitātes sniegtajām iespējām;
- valsts pārvaldes aparāta efektivizēšana, izglītības, veselības un citu publisko pakalpojumu sektoru reformas, samazinot un pārstrukturējot šajos sektoros nodarbinātos cilvēkresursus, ministriju un to padomībā esošo aģentūru darbības un skaita optimizēšana;
- darba tirgus elastības palielināšana, veicinot bezdarbnieku pārkvalificēšanos un atgriešanos darbā;
- ekonomikas konkurētspējas uzlabošana, koncentrējot ES struktūrfondu finansējumu, lai palielinātu atbalstu eksportspējīgām nozarēm un infrastruktūras projektiem;
- administratīva sloga samazināšana komersantiem, jo īpaši maziem un vidējiem uzņēmumiem;
- finanšu sektora stabilizācija – valsts atbalsta sniegšana kredītiestāžu uzticamības un darbības spēju stiprināšanai līdz ar kredītiestāžu pastiprinātu uzraudzību;
- sociālās aizsardzības pasākumu saglabāšana sociālās spriedzes mazināšanai.

Valdībai ir izdevies stabilizēt valsts finanšu sistēmu. Ir uzsāktas vairākas būtiskas reformas, piemēram, tiek uzlabota valsts pārvaldes efektivitāte, reformētas izglītības un veselības sistēmas. Šo reformu rezultāti būs redzami vidējā termiņā. Vienlaikus valdība īsteno virkni pasākumus uzņēmējdarbības veicināšanai un administratīvo šķēršļu novēršanai, vienkāršojot nodokļu administrēšanas, nekustamā īpašuma reģistrēšanas, būvniecības atļauju saņemšanas procesus, kā arī veicinot plašāku valsts integrēto informācijas sistēmu lietojumu komunikācijā starp iestādēm un uzņēmumiem. Lai uzlabotu uzņēmumu maksātspējas un likvidēšanas procesus, valdība ir sagatavojusi grozījumus *Maksātspējas likumā*.

Uzņēmējdarbības atbalstam 2009.-2010. gadā Latvijas ekonomikā tiek ielpludināti 600-700 milj. latu. Reāli darbību jau ir uzsākuši vairāki finanšu instrumenti. Komersantu konkurētspējas uzlabošanai ir pieejami aizdevumi un garantijas. Jau ir uzsākti arī atbalsta sniegšana pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai, un līdz 2010. gada sākumam plānots uzsākt atbalstu riska kapitālam un tehnoloģiju pārnesi un augsta riska aizdevumu programmai. Būtisks ekonomikas atjaunošanas instruments ir no 2009. gada 1. jūnijā ieviestā eksportkredīta garantiju sistēma. Šogad ir sākti daudzdzīvokļu māju siltināšanas programma.

Bez tam, piesaistot ES struktūrfondu finansējumu ir uzsāktas vairākas programmas, tādas kā *Jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešana ražošanā*, *Kompetences centru programmas*, *Tehnoloģiju pārneses kontaktpunktu atbalsts*, *Inovācijas centru un biznesa inkubatoru attīstības programmas īstenošanu*, kuras ir vērstas uz zināšanu ietilpīgas ekonomikas veicināšanu, tas ir, zināšanu un tehnoloģiju pārneses veicināšanu ražošanā, lai nodrošinātu augstākas pievienotās vērtības produkcijas ražošanu.

3

Makroekonomiskā attīstība

Pēc vairāku gadu straujās ekonomiskās izaugsmes (2005.-2007. gados IKP vidējie gada pieauguma tempi bija gandrīz 11%), Latvijas ekonomikā ir iestājusies lejupslīde. 2008. gadā IKP samazinājums bija par 4,6%. 2009. gada pirmajā pusē ekonomiskā lejupslīde turpinājās. IKP apjoms 2009. gada 1. ceturksnī bija par 18,0% un 2. ceturksnī par 18,7% mazāks nekā gadu iepriekš.

Latvijas ekonomikas lejupslīdi lielā mērā nosaka pasaules finanšu krīzes procesi, kas būtiski samazina gan Latvijas iekšējo, gan ārējo pieprasījumu.

Finanšu krīzes ietekmes dziļumu pastiprina Latvijas ārējā sektora izteiktā nesabalansētība, kas izveidojās iepriekšējos straujās izaugsmes gados. 2007. gadā tekošā konta deficīts bija 22,3% līmenī no IKP. Sākot ar 2008. gada otro pusi, izsīkstot finanšu ietilpumu, notiek straujš privātā patēriņa un investīciju samazinājums un būtiskas ekonomikas korekcijas, kas izpaužas kā preču un pakalpojumu eksporta un importa bilances uzlabošanās vienlaikus ar ekonomisko aktivitāšu kritumu, samazinoties iekšējam pieprasījumam.

Tas labi atspoguļojas iekšējā pieprasījuma dinamikā, kas turpina strauji samazināties: iekšējais pieprasījums 2009. gada 1. un 2. ceturksnī bija, attiecīgi, par 19,7% un 25,4% mazāks nekā 2008. gada attiecīgajā ceturksnī. Iekšējā pieprasījuma krituma dēļ strauji samazinājās imports un rezultātā maksājuma bilances tekošais kants 2009. gada 1. ceturksnī un 2. ceturksnī bija ar pārpalikumu, attiecīgi 1,3% un 14,2% apmērā no IKP.

2009. gada 1. pusgadā izlaides samazinājums bija vērojams visās tautsaimniecības pamatnozārēs. Visbūtiskāk ekonomiskās aktivitātes kritās tirdzniecībā, apstrādes rūpniecībā un būvniecībā. Izlaides samazinājumu apstrādes rūpniecībā nosaka gan iekšējā pieprasījuma kritums, gan Latvijas ražotāju eksporta iespēju sašaurināšanās, mazinoties ārējam pieprasījumam.

Sarūkot iekšējam pieprasījumam un mazinoties piedāvājuma puses faktoru ietekmei, kopš 2008. gada vidus patēriņa cenu pieauguma tempi pakāpeniski mazinās. 2009. gada septembrī 12 mēnešu inflācija ir samazinājusies līdz 0,5% (2008. gada decembrī tā bija – 10,5%). Sagaidāms, ka nākamajos mēnešos inflācija turpinās samazināties un jau gada nogalē 12 mēnešu inflācija būs negatīva. Arī 2010. gadā ir gaidāma deflācija, un gada laikā cenas var samazināties vēl par dažiem procentiem.

Ekonomisko aktivitāšu samazinājums arvien vairāk sāk ietekmēt nodarbinātības rādītājus. 2009. gada pirmajā pusē, mazinoties ekonomiskajām aktivitātēm, nodarbināto iedzīvotāju skaits turpināja sarukt – 2. ceturksnī nodarbināti bija 999 tūkst. cilvēku, jeb par 13% mazāk nekā 2008. gada 2. ceturksnī. 2009. gada pirmajā pusē turpināja strauji palielināties bezdarbnieku skaits. 2009. gada 2. ceturksnī bezdarba līmenis ir sasniedzis 16,7%. Gadu iepriekš, 2008. gada 2. ceturksnī, tas bija 6,3% līmenī.

Latvijas tautsaimniecības atveseļošanās turpmākajos gados būs lielā mērā atkarīga no tā, cik ātri atgūsies pasaules finanšu sistēma un galvenās Latvijas ārējās tirdzniecības partnervalstis. Šajā jautājumā pasaules ekonomiskā domā pastāv diezgan liela nenoteiktība, regulāri tiek mainītas izaugsmes prognozes. Vairums ekonomikas ekspertu (Starptautiskais Valūtas fonds, Eiropas Komisija u.c.) prognozē, ka izeja no recesijas varētu sākties 2010. gadā.

Ņemot to vērā, Ekonomikas ministrija prognozē IKP samazinājumu 2009. gadā – par 18%. Neraugoties uz situācijas uzlabošanu 2010. gada otrajā pusē, IKP izaugsmes tempi 2010. gadā saglabāsies negatīvi (par 2-4%). Latvijas ekonomiskā izaugsme var atsākties 2011. gadā.

Iekšzemes kopprodukts

2008. gads

Apjoms faktiskajās cenās,

milj. latu	16274
milj. ASV dolāru	33840
milj. eiro	23105

Uz vienu iedzīvotāju,

latos	7182
ASV dolāros	14933
eiro	10196

IKP nozaru struktūra, %:

Lauksaimniecība ¹	3,1
Rūpniecība	13,8
Būvniecība	8,9
Tirdzniecība ²	19,0
Transports un sakari	10,8
Sabiedriskie pakalpojumi ³	15,7
Pārējie pakalpojumi	28,7

Lejupslīde, kaut arī lēnākos tempos, turpinās jau piekto ceturksni pēc kārtas un šī gada 2. ceturksnī IKP samazinājās par 0,8% salīdzinājumā ar 1. ceturkšņa līmeni (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem). Kopumā IKP apjoms 2009. gada pirmajā pusgadā bija par 18,4% mazāks nekā gadu iepriekš.

Iepriekšējo gadu augstais iekšzemes patēriņš un lielais importa pārsvars pār eksportu nosaka Latvijas ekonomikas sašaurināšanas apjomu. Izstikstot finanšu ietilpumu, notiek straujš privātā patēriņa un investīciju samazinājums.

2009. gada pirmajā pusgadā iekšējais patēriņš bija par 23,2% mazāks nekā 2008. gada atbilstošajā periodā, t.sk. privātais patēriņš samazinājās par 21,4% un valsts patēriņš saruka par 4,2%. Savukārt investīcijas pamatlīdzekļos 1. pusgadā ir par 36,3% mazākas nekā 2008. gada pirmajā pusē. Galvenais iemesls ir finansiālo līdzekļu trūkums uzņēmumu investīciju plānu realizēšanai, bet valsts investīcijas tiek samazinātas, ierobežojot budžeta izdevumus.

Iekšējā pieprasījuma samazinājums tiešā veidā atsaucās uz nozaru ekonomiskām aktivitātēm. 2009. gada pirmajā pusgadā izlaides samazinājums ir vērojams visās tautsaimniecības pamatnozārēs. Lielākie kritumi 1. pusgadā bija būvniecības un tirdzniecības nozarēs. Savukārt sabiedrisko pakalpojumu samazinājums gada pirmajā pusē ir bijis mērenāks.

Otrs ekonomiskās lejupslīdes faktors ir galvenās eksporta nozares – apstrādes rūpniecības izlaides samazināšanās, ko noteica ne tikai zemāks iekšējais pieprasījums un pieprasījuma vājināšanās tirdzniecības partnervalstīs, bet arī Latvijas rūpniecības pakāpenisks konkurētspējas samazinājums saistībā ar iepriekšējo gadu augsto inflāciju un darbaspēka izmaksu strauju palielināšanos.

¹ kopā ar mežsaimniecību un zvejniecību

² kopā ar viesnīcām un restorāniem

³ valsts pārvalde kopā ar veselības aizsardzību un izglītību

Iekšzemes kopprodukts

IKP dinamika nozaru griezumā
(pieaugums pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu,%)

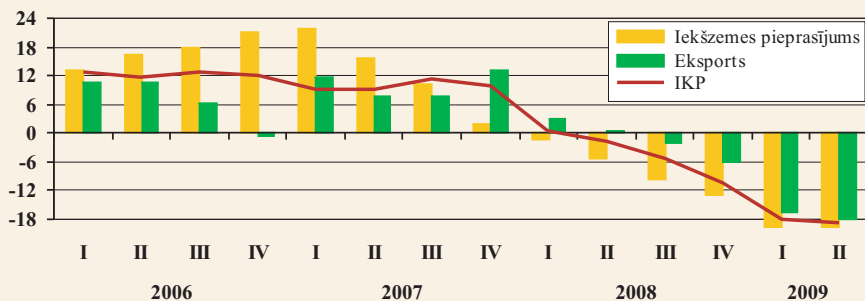
	2008				2009		2006	2007	2008
	I	II	III	IV	I	II			
IKP	0,5	-1,8	-5,2	-10,3	-18,0	18,7	12,2	10,0	-4,6
Lauksaimniecība ¹	-1,4	0,3	1,4	-2,6	-11,0	-6,8	-5,2	8,0	-0,3
Rūpniecība	-1,1	-4,5	-5,5	-10,6	-21,8	-21,9	5,7	1,8	-5,5
Būvniecība	9,1	5,7	-7,4	-10,9	-28,2	-29,5	21,5	15,7	-2,6
Tirdzniecība ²	-0,3	-4,9	-8,8	-17,9	-26,6	-29,6	17,9	14,2	-8,4
Transports un sakari	8,7	1,3	-1,9	-2,0	-15,4	-15,0	5,5	7,0	1,1
Sabiedriskie pakalpojumi ³	1,3	1,3	-0,1	0,3	-3,7	-8,3	4,7	3,3	0,7
Pārējie pakalpojumi	4,6	2,5	-2,0	-4,7	-6,5	-5,5	18,2	11,2	-0,2

¹ kopā ar mežsaimniecību un zvejniecību

² kopā ar viesnīcām un restorāniem

³ valsts pārvalde kopā ar veselības aizsardzību un izglītību

IKP un tā izlietojuma posteņu izmaiņas pa ceturkšņiem
(% pret iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni)

6

Apstrādes rūpniecība

2008. gads

Pieauguma temps: -6,5%

Īpatsvars IKP 10,6%

Apstrādes rūpniecības ražošanas apjoms 2008. gadā bija par 6,5% mazāks nekā iepriekšējā gadā. Būtisks ražošanas apjoma samazinājums bija vērojams kokapstrādē un vieglajā rūpniecībā, turpretim ražošanas apjoms pieaugums bija transportlīdzekļu un mašīnu- iekārtu ražošanā. Nozares izlaides samazinājumu 2008. gadā pamatā noteica iekšējā pieprasījuma kritums, tajā pašā laikā Latvijas rūpniecības produkcijas eksporta apjomi, salīdzinot ar 2007. gadu, nedaudz palielinājās.

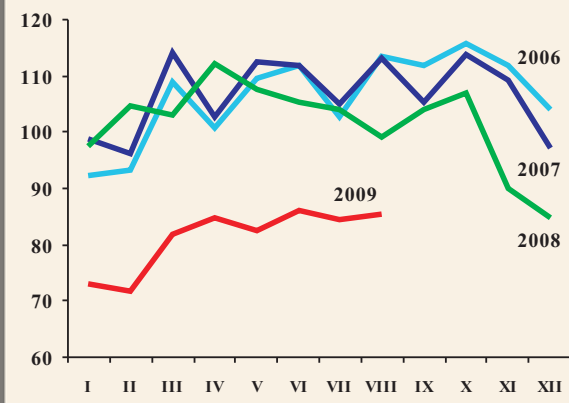
2009. gadā lielāka ietekme uz apstrādes rūpniecību ir straujam ārējā pieprasījuma samazinājumam. Turpina kristies arī iekšējais pieprasījums.

Produkcijas apjoma krituma tempi kopš gada sākuma ir kļuvuši mērenāki un, sākot ar martu, ražošanas apjomi, salīdzinājumā ar iepriekšējo mēnesi, palielinās. Kopumā janvārī-augustā produkcijas izlaide apstrādes rūpniecībā ir par 22% mazāka nekā iepriekšējā gada 8 mēnešos. 2009. gadā ievērojami ir samazinājušies arī jauno pasūtījumu apjomi gan vietējā, gan eksporta tirgos.

Izlaides sašaurināšanās gada astoņos mēnešos ir vērojama visās apstrādes rūpniecības apakšnozarēs – it īpaši vieglajā rūpniecībā, mašīnu un iekārtu, kā arī transportlīdzekļu ražošanā. Savukārt vismazākais samazinājums ir pārtikas un ķīmiskajā rūpniecībā, kā arī kokapstrādē, kur izlaides apjomi kopš šī gada jūnija pat pārsniedz iepriekšējā gada attiecīgo mēneši līmeni.

Sākot ar 2009. gada martu, ir sācis uzlaboties rūpniecības konfidences rādītājs, tomēr tas joprojām ir samērā zemā līmenī.

Apstrādes rūpniecības ražošanas apjomi
(2005. gada vidējais mēneša apjoms = 100)

7

Investīcijas

2009. gada 2. ceturkšņa beigās

Uzkrātās ārvalstu tiešās investīcijas uz vienu iedzīvotāju: 3586 eiro

Kopš 2008. gada arvien straujāk Latvijas tautsaimniecībā samazinās investīciju apjomi. Galvenie iemesli ir finanšu resursu ierobežotā pieejamība un sadārdzināšanās, uzņēmumu neapmierinošais finansiālais stāvoklis, zems iekšējais un ārējais pieprasījums, nākotnes nenoteiktība u.c.

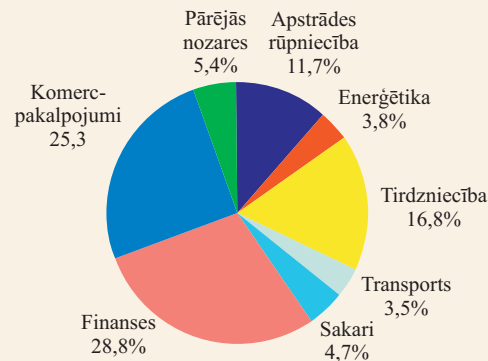
2008. gadā, salīdzinot ar 2007. gadu, investīcijas Latvijas tautsaimniecībā samazinājās par 13,2%. Saglabājoties investīcijām nelabvēlīgai videi, 2009. gada 1. pusgadā, investīciju apjomi bija gandrīz trīs reizes mazāki nekā 2008. gada atbilstošajā periodā.

Globālās finanšu krīzes iespaidā ārvalstu kapitāla plūsmas Latvijas ekonomikā būtiski samazinājās. 2008. gadā ienākošo ĀTI apjoms, salīdzinot ar 2007. gadu, ir bijis par 44% mazāks, bet 2009. gada septiņos mēnešos tās bija tikai 10% līmenī no iepriekšējā gada attiecīgā perioda. 2009. gada jūnija beigās uzkrātās ĀTI Latvijas ekonomikā sasniedza 5526,5 milj. latu jeb gandrīz 35% no IKP.

Uzkrāto ārvalstu tiešo investīciju ģeopolitiskajā struktūrā dominē ES valstu investīcijas. 2009. gada jūnija beigās tās veidoja gandrīz 80% no visām uzkrātām ĀTI, trešdaļa no tām ir jauno ES dalībvalstu investīcijas. Lielākās ieguldītājvalstis ir Igaunija (15,3% no uzkrātām ĀTI 2009. gada 2. ceturkšņa beigās), Zviedrija (13,7%), Dānija (7,8%) un Vācija (7,6%). 4,6% investīciju ir saņemtas no Krievijas.

Nozaru struktūrā uzkrāto ārvalstu tiešo investīciju (ĀTI) lielāks īpatsvars ir ieguldījumiem pakalpojumu nozarēs.

Uzkrātās ārvalstu tiešās investīcijas sadalījumā pa nozarēm
(2009. gada 2. ceturkšņa beigās, procentos)

Ārējā tirdzniecība

2008. gads

Eksporta struktūra, %:

Koksne un tās izstrādājumi -	16,6
Metālapstrāde, mašīnbūve un transporta līdzekļi -	36,6
Vieglās rūpniecības preces -	6,1
Ķīmiskās rūpniecības preces, plastmasas izstrādājumi -	11,2
Lauksaimniecības un pārtikas preces -	16,9
Pārējās preces -	12,6

Izteikti negatīvā Latvijas tirdzniecības bilance sāka uzlaboties 2007. gada beigās, samazinoties importam un palielinoties eksportam. Šī tendence turpinājās arī 2008. gadā, tomēr galvenokārt būtiskāka importa samazinājuma un mazākā mērā eksporta pieauguma dēļ.

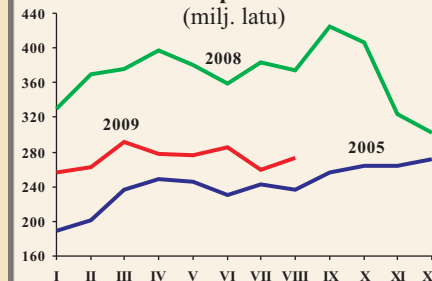
Samazinoties pieprasījumam galvenajos Latvijas preču tirdzniecības tirgos, preču eksports ir ievērojami sarucis. Kopumā 2009. gada janvārī-augustā eksports ir samazinājies par 26,5%. Jāatzīmē ka preču imports sarūk ievērojami straujāk, 2009. gada janvārī-augustā tas ir par 41,1% mazāks, nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā. Gan preču eksportam, gan importam straujākie krituma tempi bija vērojami gada sākumā, savukārt pēdējos mēnešos ir vērojama situācijas stabilizēšanās.

Lielākais eksporta kritums ir koka un koksnes izstrādājumu grupā (2009. gada 8 mēnešos par 34%, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu), kā arī metālu un metālapstrādes produktu grupā (par 47,5%), savukārt mērenāks eksporta samazinājums ir lauksaimniecības un pārtikas preču grupā (par 12%).

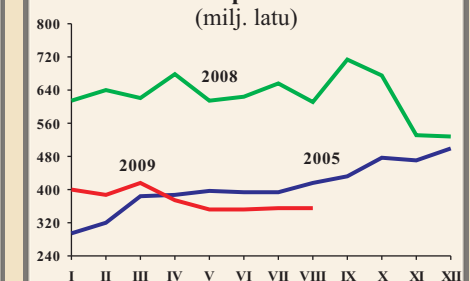
2009. gada janvārī-augustā eksporta apjomi ir sarukuši uz visām valstu grupām – visstraujāk uz ES-15 valstīm, bet mērenāk uz trešajām valstīm.

2009. gada janvārī-augustā eksporta apjoma īpatsvars kopumā uz ES valstīm samazinājās no 74,4% līdz 72,5%, galvenokārt koka un koksnes, kā arī metāla izstrādājumu eksporta samazinājumu dēļ. Eksporta īpatsvars uz NVS valstīm sastāda 14,3 procentus.

Latvijas preču eksporta dinamika pa mēnešiem
(milj. latu)

Latvijas preču importa dinamika pa mēnešiem
(milj. latu)

Maksājumu bilance

2008. gads

Tekošā konta saldo,

milj. LVL: -2051,5

milj. eiro: -2919,4

Ir notikušās būtiskas izmaiņas maksājumu bilancē – izsīkstot ārvalstu finanšu plūsmām tekošā kontā ir notikusi atbilstošā līdzsvarošā un tekošais konts no izteikti negatīvas bilances (-15,1% no IKP 2008. gada 2. ceturksnī) ir kļuvis pozitīvs (14,2% no IKP 2009. gada 2. ceturksnī).

Tekošā konta izteiktais pozitīvais saldo lielā mērā ir saistīts ar reinvestētās peļņas pozitīvo rādītāju, kas no -2,9% no IKP 2008. gada 1. ceturksnī palielinājies līdz 11,5% no IKP 2009. gada 2. ceturksnī. To noteica ārvalstu tiešo investīciju ieguldītāju zaudējumi Latvijā.

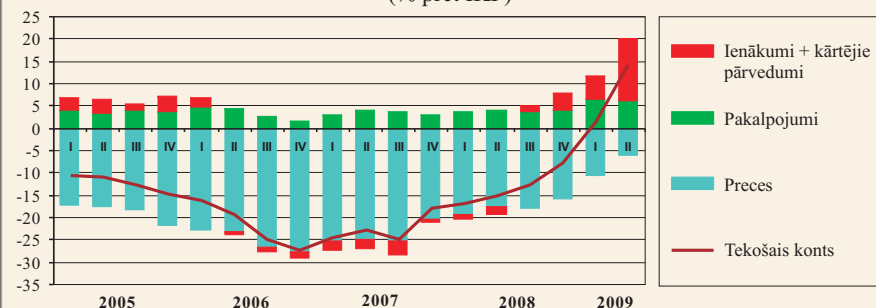
Ārējās tirdzniecības bilance ir uzlabojusies – deficīts no 17,7% no IKP 2008. gada 2. ceturksnī ir samazinājies līdz 6% no IKP 2009. gada 2. ceturksnī. To veicināja daudz straujāks importa, nekā eksporta samazinājums.

Turpina uzlaboties pakalpojumu bilance. 2009. gada 2. ceturksnī tā bija 6,1% no IKP, pilnībā nosedzot ārējās tirdzniecības negatīvo bilanci.

Globālās finanšu krīzes ietekmē mainījušās arī ārvalstu kapitāla plūsmas. 2009. gada pirmajā pusgadā ir vērojama privātā ārvalstu kapitāla aizplūde, par ko liecina finanšu konta negatīvā bilance (-11,3% no IKP).

Kopumā jāsecina, ka ir notikusi maksājumu bilances tekošā konta korekcija saistībā ar strauju finanšu plūsmu samazinājumu finanšu kontā.

Tekošā konta saldo
(% pret IKP)

Inflācija

2009. gada septembrī

(12 mēnešu inflācija)

PCI: 0,5%

RCI: -8,0%

Kopējais patēriņa cenu pieaugums 2008. gada decembrī bija 10,5%, salīdzinot ar iepriekšējā gada decembri. Kopējais patēriņa cenu līmenis 2008. gadā vidēji palielinājās par 15,4%, kas bija par 5,3 procentpunktiem vairāk nekā vidēji 2007. gadā.

Visbūtiskāk patēriņa cenu pieaugumu 2008. gadā noteica ar mājokļa uzturēšanu saistīto preču un pakalpojumu cenu kāpums, ko galvenokārt veicināja administratīvi regulējamo cenu pieaugums siltumenerģijai, elektroenerģijai un gāzei. Liela ietekme uz cenu pieaugumu bija arī pārtikas produktu cenu kāpumam. Sarūkot iekšējam pieprasījumam un mazinoties piedāvājuma puses faktoru

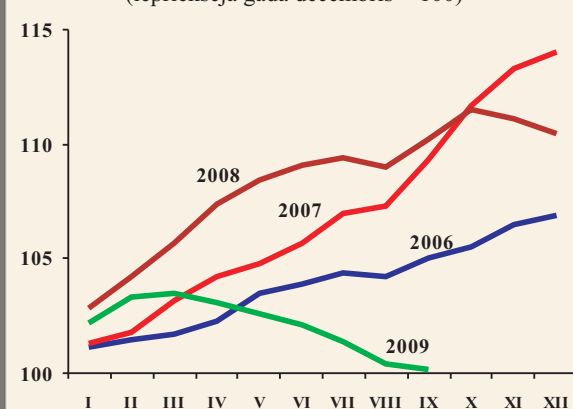
ietekmei, 2008. gada otrajā pusē, patēriņa cenu pieauguma temps mazinājās.

2009. gadā kopējais patēriņa cenu līmenis palielinājās tikai gada pirmajos trijos mēnešos. To noteica piedāvājuma puses faktori, kas saistīti ar administratīvi regulējamām cenām un nodokļu likmju izmaiņām pievienotās vērtības nodoklim un akcīzei.

2009. gada janvārī-septembrī patēriņa cenu līmenis pieauga par 0,2%, salīdzinot ar 2008. gada

decembri. Tas ir par 10 procentpunktiem mazāk nekā attiecīgajā periodā iepriekšējā gadā. Cenas ir samazinājušās gandrīz visās patēriņa grupās, izņemot veselības aprūpi un transporta pakalpojumus. Kopējo cenu samazinājumu galvenokārt nosaka pārtikas produktu cenu samazināšanās, kā arī cenu kritums apģērbiem un apaviem. Savukārt kopējo patēriņa cenu indeksa pieaugumu galvenokārt nosaka straujais cenu kāpums 2009. gada sākumā tabakas izstrādājumiem, alkoholiskajiem dzērieniem, ūdens apgādei un citiem ar mājokli saistītiem pakalpojumiem, kā arī maksājumu pieaugums medicīnas precēm un pakalpojumiem.

Patēriņa cenu indekss
(iepriekšējā gada decembris = 100)

Monetārie rādītāji

2008. gads

Iekšzemes uzņēmumi un privātpersonas

Kredīti: 90,2% no IKP

Noguldījumi: 31,2% no IKP

Situācija pasaules finanšu tirgos un Latvijas ekonomikā ir būtiski ietekmējusi monetāro rādītāju dinamiku. Finanšu resursu pieejamības un sadārdzināšanās rezultātā ievērojami ir samazinājušies kredītēšanas apjomi. Banku kredītēšanas politika kļuvusi vēl piesardzīgāka, neskaidri ir iedzīvotāju un uzņēmumu nākotnes ieņēmumi, situācija nekustamā īpašuma tirgū ir nogaidoša.

2008. gada janvārī izsniegto kredītu atlikumu pieaugums bija 31,8% un decembrī 11,7% pret iepriekšējā gada atbilstošo mēnesi. 2009. gada jūlijā izsniegto kredītu atlikumi tikai par 2,2% pārsniedza iepriekšējā gada jūlija līmeni. Pie tam, kopš 2008. gada novembra, katru mēnesi kredītu atlikumu starpība pret iepriekšējo mēnesi samazinās.

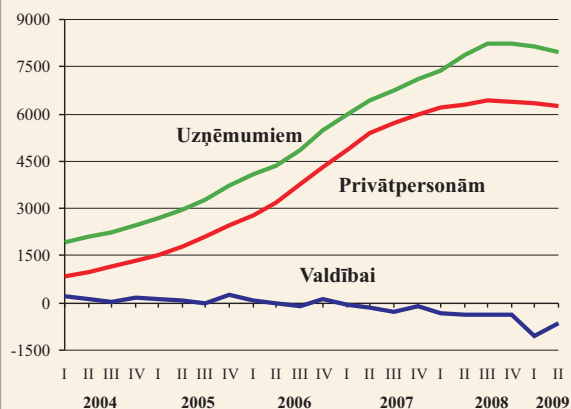
2009. gadā visvairāk kredītētās nozares ir operācijas ar nekustamo īpašumu, apstrādes rūpniecība, tirdzniecība un finanšu starpniecība.

2009. gadā, strauji augot bezdarbam un samazinoties iedzīvotāju ienākumu līmenim, pasliktinājās aizņēmēju maksātspeja. Kredītu daļa ar maksājumu kavējumiem kopējos kredītos pieauga no 10,5% 2008. gada 2. ceturkšņa beigās līdz 23,5% 2009. gada 2. ceturkšņa beigās. Kredītu ar maksājumu kavējumiem virs 90 dienām īpatsvars kredītportfelī 2009. gada 1. pusgada beigās sasniedza 12% (pirms gada tikai 2,1%).

Samazinās arī noguldījumu apjoms. 2009. gada 2. ceturkšņa beigās nerezidentu noguldījumi bankās bija par 27,1% mazāki nekā gadu iepriekš.

Gada laikā latos izsniegtajiem kredītiem būtiski ir pieaugušas procentu likmes. Uzņēmumiem un privātpersonām latos izsniegto īstermiņa kredītu vidējā svērtā procentu likme 2009. gada 2. ceturksnī bija 24,4%, bet ilgtermiņa – 15,2%. Euro izsniegtajiem kredītiem procentu likmju kāpums bija mērenāks – attiecīgi 5,4% īstermiņa un 7,2% ilgtermiņa kredītiem. Tāpat gada laikā ir pieaugušas vidējās svērtās gada likmes latos un euro piesaistītajiem ilgtermiņa noguldījumiem.

Iekšzemes kredītu dinamika (perioda beigās, milj. latu)

Budžets un valsts parāds

2008. gads

Valsts kopbudžets (% pret IKP):

**Ieņēmumi tajā skaitā nodokļi 34,7
29,3**

**Izdevumi tajā skaitā kapitālieguldījumi 38,8
4,7**

Ekonomiskās situācijas pasliktināšanās ir būtiski ietekmējusi Latvijas fiskālo stāvokli. Vispārējās valdības sektora budžeta deficīts Latvijā 2008. gadā bija 671,8 milj. latu jeb 4,1% no IKP. Budžeta deficītu pārsvarā ir noteicis deficīts centrālās valdības budžetā, kam ir tendence palielināties. 2008. gadā būtiski pasliktinājās arī pašvaldību budžeta balance, ko lielā mērā ietekmēja Rīgas Dienvidu tilta celtniecība. Pēdējos gados sociālās apdrošināšanas budžetā ir bijis pārpalikums, kas 2008. gadā attiecībā pret IKP nedaudz samazinājās.

Konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi 2009. gada 8 mēnešos ir 3,23 miljardi latu, kas ir par 16,9% mazāk nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā. Konsolidētā kopbudžeta izdevumi 2009. gada janvārī-augustā bija 3,65 miljardi latu, kas ir par 3,2% mazāk nekā 2008. gada 8 mēnešos. Līdz ar to konsolidētajā kopbudžetā finansiālais deficīts ir 416,7 milj. latu apmērā, ko pamatā nosaka deficīts valsts budžetā. Latvijas valdības mērķis ir 2009. gadā nepārsniegt budžeta deficītu 10% apmērā no IKP.

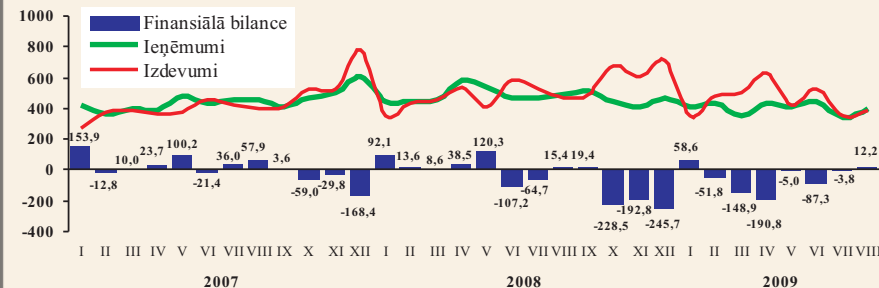
Mazinoties ekonomiskajām aktivitātēm, turpina sarkt nodokļu ieņēmumi.

2009. gada astoņos mēnešos nodokļu ieņēmumi bija 2420,1 milj. latu, kas ir par 770,8 milj. latu, jeb 24,2% mazāk nekā 2008. gada atbilstošajā periodā. Būtiskākais samazinājums ir vērojams pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumiem.

Valdība pašlaik turpina darbu pie 2010. gada budžeta izstrādes un tiek plānots nākamgad turpināt budžeta konsolidāciju 500 milj. latu apmērā, sasniedzot budžeta deficītu 8,5% no IKP.

Vispārējās valdības parāds Latvijā līdz 2008. gadam 3. ceturksnim palielinājās mēreni no 933,9 milj. latu 2003. gada beigās līdz 1802,9 milj. latu 2008. gada 3. ceturksnī, Tomēr 2008. gada beigās, lai finansētu valsts finansiālās saistības, tas pieauga ļoti strauji un 2008. gada 4. ceturkšņa beigās sasniedza 3181,4 milj. latu, savukārt 2009. gada 1. ceturkšņa beigās jau 3434,6 milj. latu.

Valsts konsolidētā kopbudžeta finansiālie rādītāji (milj. latu)

Iedzīvotāju ienākumi

2008. gads

Strādājošo mēneša vidējā neto darba samaksa:

latos 350
eiro 498

Pensionāru vidējā mēneša vecuma pensija (izmaksātā):

latos 141
eiro 201

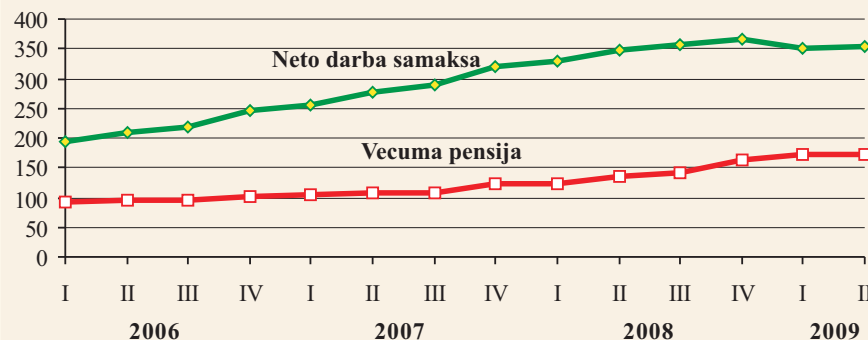
2008. gadā strādājošo mēneša vidējā neto darba samaksa bija 350 lati, kas bija par 22,5% lielāka nekā iepriekšējā gadā. Straujo darba samaksas pieaugumu lielā mērā noteica tās dinamika gada sākumā, bet 2008. gada otrajā pusē, pasliktinoties situācijai darba tirgū un mazinoties darbaspēka pieprasījumam, algu pieauguma tempi ievērojami saruka.

2009. gada 2. ceturksnī vidējā mēneša neto darba samaksa bija 354 lati, kas ir par 1,8% vairāk nekā 2008. gada 2. ceturksnī. Šajā pašā laika periodā bruto darba alga ir samazinājusies par 1% un bija 473 lati. Vidējās bruto darba algas samazinājumu galvenokārt noteica algu samazinājums sabiedriskā sektorā (2009. gada 2. ceturksnī par 6,2%, salīdzinot ar 2008. gada 2. ceturksni). Atšķirībā no sabiedriskā sektorā, privātā sektorā vidējā bruto darba alga turpina pieaugt (par 0,1%). Saglabājoties relatīvi augstai inflācijai, reālā darba samaksa 2009. gada 2. ceturksnī ir samazinājusies par 2,8%, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu.

No 2009. gada tika palielināta minimālā darba alga no 160 līdz 180 latiem, kā arī samazināta iedzīvotāju ienākuma nodokļa likme no 25 līdz 23%. Savukārt ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamais minimums no 2009. gada 1. jūlija ir samazināts no 90 līdz 35 latiem.

Lai gan kopumā tautsaimniecībā iedzīvotāju ienākumiem pēdējā gada laikā ir tendence samazināties, tomēr pensija esošiem iedzīvotājiem, kuru pamata ienākums ir vecuma pensija, vidēji ienākumi 2009. gada 2. ceturksnī pieauga par 26,9%, salīdzinot ar 2008. gada atbilstošo periodu, un veidoja 173 latus.

Mēneša darba samaksas un vecuma pensiju dinamika (vidēji ceturksnī, latos)

Nodarbinātība un bezdarbs¹

2008. gads

Nodarbinātības līmenis (vecuma grupā 15-64 gadi): 68,6%

Bezdarba līmenis (darba meklētāju īpatsvars vecuma grupā 15-74 gadi): 7,5%

Līdz 2008. gada 4. ceturksnim ekonomikas lejupslīde vāji atspoguļojās darba tirgus rādītājos, jo nodarbinātības līmeņa izmaiņas laika ziņā vienmēr nedaudz atpaliek no ekonomisko aktivitāšu izmaiņām. Nodarbinātība 2008. gada pirmajos divos ceturkšņos praktiski nesamazinājās un tās līmenis pat nedaudz pārsniedza iepriekšējā gada atbilstošā perioda rādītājus. Nodarbinātie iedzīvotāju skaits sāka samazināties tikai 2008. gada 4. ceturksnī, kad tas saruka par 5,8%, salīdzinot ar 2007. gada atbilstošo periodu. 2009. gada pirmajā pusē ir pastiprinājusies nodarbinātības lejupslīdošā tendence – 2009. gada 1. ceturksnī nodarbināto skaits samazinājās par 8,2%, salīdzinot ar 2008. gada atbilstošo periodu, bet 2. ceturksnī – par 12,1%. Tādējādi vidējais nodarbināto skaits vecuma grupa no 15-64 gadiem 2009. gada

2. ceturksnī bija 957,4 tūkst. cilvēku, kas ir par 131,4 tūkst. mazāk kā 2008. gadā atbilstošā periodā.

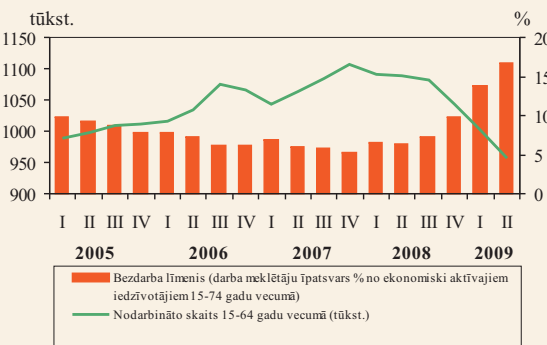
Samazinoties darbaspēka pieprasījumam, 2009. gada sākumā ievērojami pieauga bezdarba līmenis valstī. Sākot ar aprīļa mēnesi, reģistrētā bezdarba pieauguma temps ir nedaudz mazinājies, ko var skaidrot ar sezonas darbu parādīšanos. 2009. gada septembrī bija reģistrēti 147,8 tūkst. bezdarbnieku, kas ir 13,2% no ekonomiski aktīviem iedzīvotājiem valstī. Ievērojami lielāku bezdarbu iezīmē darbaspēka apsekojuma dati. Sezonāli izlīdzinātā harmonizētā bezdarba līmenis augustā Latvijā bija 18,3% procenti.

2009. gada pirmajā pusē ievērojami ir pieaudzis arī bezdarba līmenis. Pēc darbaspēka apsekojuma datiem 2009. gada 2. ceturksnī valstī bija 199,7 tūkst. darba meklētāju, kas ir 16,7% no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita.

Par darbaspēka pieprasījuma strauju kritumu liecina arī brīvo darbavietu samazinājums. 2009. gada otrā ceturkšņa beigās valstī bija tikai 2,4 tūkst. brīvas darbavietas, salīdzinot ar 2009. gada 1. ceturksni, to skaits samazinājies par 1,4 tūkst. darbavietām, bet, salīdzinot ar 2008. gada 2. ceturkšņa beigām – par 10,4 tūkst. darbavietām jeb vairāk kā piecas reizes.

¹ Veicot nodarbinātības un darba tirgus tendenču analīzi, nodarbinātības līmeņa rādītājiem apskatītas personas vecumā 15-64 gadi, bet bezdarba rādītājiem – vecumā 15-74 gadi, kas atbilst ES praksei.

Nodarbināto iedzīvotāju skaits un bezdarba līmenis

Baltijas valstis

Baltijas valstu svarīgākie sociālekonomiskie rādītāji

	Igaunija	Latvija	Lietuva
Teritorija, tūkst. km ²	45,2	64,6	65,3
Iedzīvotāju skaits 2009. gada 1. janvārī, tūkst.	1340,4	2261,3	3349,9
Iekšzemes kopprodukts, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu			
2008. g.	-3,6	-4,6	2,8
2009. g. I cet.	-15,0	-18,0	-13,3*
2009. g. II cet.	-16,1	-18,7	-20,2*
Rūpniecības produkcijas kopapjoms, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu* (darba dienu izlīdzinātais indekss)			
2008. g.	-6,5	-4,7	5,5
2009. g. I cet.	-28,5	-25,4	-13,7
2009. g. II cet.	-32,6	-20,6	-20,4
Bezdarba līmenis (darba meklētāju īpatsvars % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem, 15-74 gadi)**			
2008. g.	5,5	7,5	5,8
2009. g. I cet.	11,4	13,9	11,9
2009. g. II cet.	13,5	16,7	13,6
Patēriņa cenu pārmaiņas, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu			
2008. g.	10,4	15,4	10,9
2009. g. I cet.	3,1	9,2	8,7
2009. g. II cet.	-0,3	4,7	5,2
Cenu pārmaiņas rūpniecībā, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu			
2008. g.	7,1	11,8	18,2
2009. g. I cet.	2,1	4,1	-10,0
2009. g. II cet.	-0,6	-5,1	-15,0

* Īstermiņa statistikas dati

** Eurostat dati: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>